

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a felperesnek az alperes ellen gyermekelhelyezés megváltoztatása iránt a Győri Városi Bíróság előtt P.22.429/2008. szám alatt megindított és a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 2.Pf.20.344/2010/12. számú ítéletével befejezett perében az említett számú jogerős ítélet ellen az alperes által 52. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a másodfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A felperest kötelezi, hogy 18.000 (tizennyolcezer) forint feljegyzett fellebbezési illetéket az államnak az adóhatóság külön felhívására és a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság Gazdasági Hivatalának 29.430 (huszonkilencezer-négyszázharminc) forint, az állam által előlegezett szakértői díjat a Gazdasági Hivatal külön felhívására - a felhívásokban megjelölt módon és határidőben - fizessen meg.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 20.000 (húszezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget, valamint az államnak, az adóhatóság külön felhívására 36.000 (harminchatezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

A felperes pártfogó ügyvédjének a díját - a felperes teljes pervesztességére tekintettel - a felperes viseli.

I n d o k o l á s

A peres felek volt házastársak. A házasságukból 2001. július 1-jén K. utónevű gyermek származott. A felek házasságának a felbontása iránti, a Győri Városi Bíróság előtt P.22.725/2007. szám alatt folyamatban volt perben a szülők a közös gyermeknek a jelen per alperesénél (az anyánál) történő elhelyezésére, a felperes apát terhelő gyermektartásdíjra, valamint az apa és a gyermek kapcsolattartásának a rendezésére a 2008. június 10-én megtartott tárgyaláson bírói egyezséget kötöttek. Az egyezséget jóváhagyó végzés az egyezés megkötésének a napján jogerőre emelkedett.

A házastársi közös lakóhelyül szolgált közös tulajdonú ingatlanukat a felek még a házasság felbontása előtt értékesítették. A felperes innen először albérletbe, majd 2008. októberében az édesanyjához S., P. utca szám alá költözött. 2009. áprilisában a felperes élettársi kapcsolatot létesített. Élettársával és élettársa két kiskorú gyermekével először az édesanyjánál lakott, majd élettársával önálló lakást vásárolt.

Az alperes a házasság felbontása után két különböző albérletben lakott. Egy rövid párkapcsolatot követően pedig 2008. július 29-én jelenlegi élettársához, Gy., P. utca szám alá költözött. Ott élettársa édesapjával is közös háztartásban éltek, majd 2009. júliusában valamennyien az ugyanezen helységben lévő P. út szám alatti háromszobás családi házba költöztek, ahol K.nak külön szobája van. Mind a felperes, mind az alperes alkalmazottként dolgozik és havi jövedelmük csaknem azonos. Az alperes jövedelmét azonban 33% erejéig banki tartozás miatt letiltás terheli.

K., aki óvodába V.ban járt, 2008. szeptemberében Gy.on kezdte meg általános iskolai tanulmányait. A társaival és a tanáraival jó a kapcsolata. Sportfoglalkozásokra, versenyekre jár. 2009. novemberében szépírási versenyen 3. helyezést ért el. A gyermek tanulmányainak a sikerességére az alperes anya nagy figyelmet fordít és a gyermekkel szemben következetes nevelési elveket alkalmazva vele szemben követelményeket is támaszt. Az alperes, az élettársa és az élettársa édesapja - akik valamennyiben kereső tevékenységet folytatnak - a gyermek körüli feladatokat, teendőket az anya nevelési elveihez igazodva egymás között megosztják.

A perben foganatosított pszichológiai szakértői vélemény és annak a kiegészítése szerint a gyermek mindkét szülőjéhez kötődik, de az anyával szemben benne csalódottság tárható fel, amelyet az anyai környezet - főként a tanulmányok terén megmutatkozó - elvárás rendszere befolyásolhat. Az engedékenyebb apához K. jobban kötődik és az anyai nagyanyjához - aki a szülők együttélése alatt a gyermek gondozásában részt vett - az érzelmi kötődése erős, aminek jelentősége lehet az apai környezet pozitívumának növelésében. Szintén pszichológiai szakértői megállapítás, hogy a hasonló és különböző személyiségjegyekkel rendelkező, de a gyermek nevelésére egyaránt alkalmas szülők közül a felperes személyisége kiskorú gyermek nevelésére az alperes személyiségénél kedvezőbb. A szülők élettársai kiskorú gyermek nevelésére szintén alkalmasak. Közülük az apa élettársához a perbeli gyermek átlagosan, míg az anya élettársához az átlagosnál gyengébben kötődik.

A szülők egyezségének a megkötése és a jelen per megindítása között 2008. év júniusában és augusztusában a gyermek két alkalommal volt az apánál - egyenként több napig tartó - kapcsolattartáson. A kapcsolattartások lejártával az apa azt észlelte, hogy a gyermek,

aki a kapcsolattartás során felszabadultan, jól érezte magát, nem akar az anyához hazamenni. Az anya viszont az apai kapcsolattartások után a gyermeknél zaklatott állapotot és alvászavart tapasztalt, ami miatt 2008. szeptemberében háziorvosi beutalóval a Petz Aladár Megyei Kórház Mentálhigiéniai Szakambulanciájára vitte őt. Az ambuláns ellátáson a vizsgálatot végző pszichológus „alkalmazkodási zavar” diagnózist állapított meg, azzal, hogy az „ügyesen verbalizált” gyermeki panaszok, magatartásproblémák hátterében az elvégzett vizsgálatok (családrajzok, C.A.T., világjátékteszt, h-t-p) alapján bizonytalanságérzés, továbbá érzelemszabályozási nehézségek állnak. K. erős büntudati szorongással és lojalitás konfliktussal küzd. Kötődése azonban stabil, biztonságos, emocionálisan édesanyja érhető el számára. Édesanyját és édesanyja élettársát tekinti családjának, ők a fontosak számára.

Az apa kezdeményezésére, panaszára a Gyermekjóléti Szolgálat alapellátás keretében 2008. augusztus végétől foglalkozik az anyai környezettel, de problémát nem észleltek. A perben eljáró pszichológus szakértő viszont a gyermeknél olvasási nehézséget állapított meg, ami miatt speciális vizsgálatot javasolt. Az anya a szakértői javaslatot K. pedagógusainak kontrollja alá vonta, akik a szakértő vonatkozó meglátását nem támasztották alá. Ezért az alperes a gyermeket a szakértő által javasolt vizsgálatra nem vitte el, amiből a szakértő az anya nem megfelelő felelősségérzetére vont le következtetést. A felperes az egyezségben vállalt gyermektartásdíjat nem teljesíti.

A felperes a keresetében - amelyet három hónappal az anyai elhelyezésre vonatkozó bírói egyezség jóváhagyását követően terjesztett elő - K. anyai elhelyezésének a megváltoztatásával az ő magánál történő elhelyezését kérte. Keresetét azzal indokolta, hogy az alperes az új társkapcsolatában, a megváltozott körülményei között a gyermek gondviselését-nevelését elhanyagolja. Így a gyermek felügyeletét, étkeztetését, tanulmányaiban való segítségét nem biztosítja. Gyakran a gyermeket az élettársára vagy élettársa apjára bízta, akiknek viszont K.-hoz kellő türelmük nincsen. A gyermek elmondása szerint őt többször egyedül hagyták, szobájába bezárták, tettleg bántalmazták. A gyermek számára egyébként is a felperes édesanyja a megszokott környezet, mert az együttélés alatt nála laktak és az apai nagymamához a gyermek érzelmileg igen erősen kötődik.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Azzal védekezett, hogy kiegyensúlyozott körülmények között harmonikus családban él, ahol a gyermek megfelelő fejlődését biztosítják. Ezért olyan körülményváltozás, amelyre figyelemmel a gyermeki érdek az anyai elhelyezés megváltoztatását kívánná meg, nem történt. Az alperes azt nem vitatta, hogy K. szereti az édesapját, de

megítélése szerint az érzelmileg labilis felperes, aki öngyilkosságot is megkísérelt, aminek a gyermek is tanúja volt, a gyermek nevelésére nem alkalmas. A gyermek gondviselésében az együttélés alatt nem is vállalt részt és a gondozást a gyermek nála történő elhelyezése esetén az édesanyja segítségével kívánja ellátni.

A felperes a kapcsolattartási jogának az alperes általi akadályozására is hivatkozott, amit az alperes tagadott. Azt nem vonta kétségbe, hogy az apai kapcsolattartások után a gyermek zaklatott, nehezen tud megnyugodni. Ennek okát abban jelölte meg, hogy a felperes K.t választás elé állítja, ami miatt pszichológusi segítséget kellett igénybe vennie.

Az elsőfokú bíróság a perben igen széles körű és mélyreható bizonyítást folytatott. A felek részletes személyes meghallgatását követően mindkét fél indítványára tanukat hallgatott meg, környezettanulmányt-iskolai véleményt szerzett be, pszichológus szakértőt rendelt ki és a szakvéleményt kiegészítette, beszerezte a Családsegítő Szolgálat, valamint az előzményi per iratait, továbbá a gyermek pszichológiai szakambuláns kezelésével kapcsolatos adatokat és véleményt is. Majd az így rendelkezésre álló peradatokat összességében értékelve azt állapította meg, hogy a per során az anyai oldalon a felek egyezségéhez viszonyított olyan lényeges körülményváltozás nem bizonyult be, amely akár a gyermek érdekében, akár valamelyik szülőnek az egyezség fenntartása esetén bekövetkező a súlyos érdeksérelme miatt az egyezség megváltoztatását indokolná.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a fentiek miatt a felperes keresetét elutasította. Ítéletének részletes indokai között az elsőfokú bíróság - egyebek mellett - megállapította, hogy bár az anya valóban új társkapcsolatot létesített, de új családjában rendezett, sőt előnyös tárgyi feltételek mellett kiegyensúlyozott, harmonikus családi életet él, amelyben a családtagok megfelelő felelős munkamegosztással az anyai irányítás alatt a gyermeket együttesen látják el és őt szeretettel veszik körül. Mindezt a környezettanulmányok, az iskolai vélemény, a Gyermekjóléti Szolgálat és a gyermek ambuláns vizsgálata alapján készült pszichológusi vélemény és tanúk vallomása mutatja. A felperes indítványára meghallgatott tanúknak az alperesre negatív értékítéletet tartalmazó vallomását az elsőfokú bíróság a felperes kereseti tényállításait alátámasztó bizonyítékoknak nem értékelte. Ezt egyrészt azzal indokolta, hogy az említett tanúk jelentős része csak a szülők együttélés alatti életét és házastársként tanúsított magatartását ismerte, amely ha az alperesre nézve kedvezőtlen és kifogásolható is, de a felek ennek ellenére kötött, anyai elhelyezésre vonatkozó egyezségének a megváltoztatása alapjául nem szolgálhat. A szülők a közös gyermeknek az anyánál történő

elhelyezésében a tanúk által is közöltek ismeretében állapodtak meg. Kétségtelen, hogy a közös gyermek az apai nagyszülőhöz erősen kötődik, de a felek közös egyetértésével megválasztott szülői elhelyezést a nagyszülőhöz való gyermeki kötődés nem befolyásolhatja, nem szoríthatja háttérbe. A felperes közeli hozzátartozóinak tanúvallomását az elsőfokú bíróság - főleg anyagi okokból - elfogultnak ítélte és ezért - az alperes tagadásával és az alperesi elhelyezés gyermeki érdeket szolgáló bizonyítékaival szemben - a felperesi kereset tényállításai bizonyítására nem találta alkalmasnak.

A perbeli pszichológiai szakvélemény értékelésekor a felperesi apához való többletkötődéssel a felperessel jelenleg is szoros kapcsolatban álló személynek azon tanúvallomását állította szembe, hogy a közös gyermek egyedüli ellátására a felperes nem képes, abban édesanyja vagy a testvére segítségére szorulna. A gyermekben meglévő feszültségeket, mint az anyai bántalmazást vagy az anya élettársának magatartását oki tényezőként az elsőfokú bíróság kétséget kizáróan bizonyítottanak nem ítélte. E körben a felek indítványára a szakértőt a véleménye kiegészítésére is felkérte, de számára a szakvélemény kiegészítése sem adott egyértelmű eligazítást, mert végül is a szakértő mindkét élettársat (az apai élettárshoz való átlagos kötődés mellett) kiskorú gyermek nevelésére alkalmasnak tartotta.

A perben eljáró szakértő véleményét mint a per eldöntésekor kiemelkedő jelentőségű, perdöntő bizonyítékot az elsőfokú bíróság azért sem tudta értékelni, mert a saját igazságügyi véleményének tartalmával ellentétes, az anyai stabil kötődés megállapítására vonatkozó vélemény kialakításának az alapjául szolgáló vizsgálatok elvégzését a perbeli szakértő „nem valószínűsítette”. A gyermeknek az anya magához való legközelebbi ábrázolásából (míg az apát az élettársa gyermekei által is megelőzött ábrázolásából, tehát a családrajzból) pedig az anya iránti kötődésére maga az elsőfokú bíróság vont le az azon szakértői megállapítással ellentétet következtetést, hogy az anyához való érzelmi kötődés alapja nem tárható fel.

A fentiek szerint és szemben az egyéb peradatokkal a kislány erős büntudatának és lojalitás konfliktusának kizárólag az apa és az apai környezet hiánya általi indukáltságát - a szakértőtől eltérve - az elsőfokú bíróság nem találta bizonyítottanak. A gyermekkel szembeni anyai szigort (elvárások-követelmények támasztását) hosszú távon gyümölcsöző, a gyermek szellemi-erkölcsi fejlődésére kedvező hatásúként értékelte, hiszen ennek pozitív eredménye már az elsőfokú eljárás során a gyermek tanulmányaiban és sporttevékenységében egyaránt megmutatkozott.

Mindezekből - és természetesen a részletes ítéleti tényállás

alapján - az elsőfokú bíróság azt a következtetést vonta le, hogy nem csak a gyermek elhelyezésére vonatkozó egyezség jóváhagyásától számított két éven belül az egyezség módosítása érdekében megindított perek elbírálására irányadó Csjt. 18. § (3) bekezdése szerinti és a Csjt. 72/A. § (2) bekezdésében foglaltakhoz képest szigorúbb feltétel, de még a Csjt. 72/A. § (2) bekezdésében foglalt a gyermek elhelyezése megváltoztatását indokoló alapfeltételek (az, hogy az egyezség alapjául szolgáló körülmények lényeges és tartós változása miatt a gyermeki érdek az eredeti elhelyezéséből való kiemelését kívánja meg) sem valósultak meg. A jogszabályi feltételek hiányában viszont a felperes keresetét el kellett utasítani.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen - a keresetének történő helytadás érdekében - a felperes fellebbezett. Fellebbezésének indokai szerint az elsőfokú bíróság az igen körültekintően feltárt tényekből téves következtetés levonásával határozott. A szakértői vélemény aggálytalan, így azt a kereset elbírálásakor irányadónak kellett volna tekinteni. A gyermekkel való kapcsolattartás során a felperes maga is érzékeli, hogy a gyermek az anyai környezetben nem érzi jól magát.

Az alperes ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyására irányult. Előadása szerint a gyermek az alperessel rendezett körülmények, jó családi feltételek között él. A gyermek az anyai környezetben kiegyensúlyozott és jól teljesít. A felperes szülői felelőtlenségét pedig a gyermektartásdíj teljesítésének az elmulasztása mutatja.

A másodfokú bíróság az ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a szülők egyezségében foglalt gyermekelhelyezésre vonatkozó rendelkezését akként változtatta meg, hogy a 2001. július 1-jén született K. utónevű gyermeket a felperes apánál helyezte el. Kötelezte az alperest, hogy a gyermeket személyes használati tárgyaival együtt 15 napon belül a felperesnek adja ki. A feljegyzett kereseti és fellebbezési illeték felhívásra történő megfizetéséről, továbbá az állam által előlegezett szakértői díj felhívásra történő megfizetéséről az érdemi döntésének megfelelően határozott. Megállapította, hogy a pernyertes felperes képviselőtére kirendelt pártfogó ügyvéd díját, valamint az alperes pártfogó ügyvédjének munkadíját az alperes köteles viselni.

Ítéletének indokolásában a másodfokú bíróság a felperes fellebbezési érvelését osztva, azt állapította meg, hogy bár az elsőfokú bíróság széles körű bizonyítást foganatosított és a per elbírálásához szükséges tényeket és körülményeket nagyrészt feltárta, ám a peradatokból téves jogi következtetésre jutott. Az egyezség sajátosságaira figyelemmel az elsőfokú bíróság nem vizsgálta a közös gyermek elhelyezésénél irányadó szempontokat,

ekként kétségtelenül nehézséget jelenthetett a körülményváltozások feltárása. Az elsőfokú bíróság azonban valamennyi bizonyítási lehetőséget igénybe vett és igyekezett feltárni a gyermekelhelyezés megváltoztatása iránti kereset elbírálása szempontjából releváns tényeket, de ezekből - szemben az elsőfokú döntéssel - kétségtelenül megállapítható, hogy mindkét peres fél oldalán az egyezség megkötéséhez képest lényeges körülményváltozások történtek. E lényeges körülményváltozások megmutatkoznak abban, hogy az alperes élettársi kapcsolatban él, továbbá, hogy a gyermek iskolába jár, ahol tanulási nehézségekkel küzd. Ezekkel kapcsolatban vizsgálni kellett, hogy az elhelyezés megváltoztatása a gyermek érdekét szolgálja-e. A pontosabb vizsgálódás érdekében a másodfokú bíróság elrendelte a pszichológus szakértői vélemény további kiegészítését. Ebből megállapíthatóan az apa, személyiségjegyeit tekintve a kiskorú gyermek nevelésére az anyánál alkalmasabb. Míg a felperesi apa racionális szabályozó rendszere az optimumon működik, addig az alperesi anya mentális fékje lazább és ettől hiszteroid személyiség. Az apa empátiasabb, humánusabb személyiség és érzelmileg érettebb. Az anya kedvezőtlen személyiségjegyein túl több jele van annak, hogy az alperes anya a felperes apa ellen hangolja a gyermeket. Az anya felelősségérzete pedig arra tekintettel nem megfelelő, hogy a gyermek olvasási nehézségei kapcsán a szakértő által javasolt vizsgálatot figyelmen kívül hagyta.

A másodfokú bíróság megítélése szerint a perben kirendelt pszichológus szakértő véleménye és annak kiegészítései aggálytalanok, egymással egybehangzóak. A szakértői vélemény értékelésekor a másodfokú bíróság azon elsőfokú megállapítással, hogy a szakvélemény a pszichológiai szakambulancia vizsgálati anyaggal ellentmondásban van, nem értett egyet. Megítélése szerint ugyanis a szakértő megfelelő választ adott arra, hogy az ambuláns anyagban foglaltak miért nem helytállóak és a szakértői magyarázattal a másodfokú bíróság egyetért. A szakvélemény megállapításait, nevezetesen a fokozott apai kötődést a másodfokú bíróság a vizsgálati leíró anyag azon részével, miszerint a családrajzon az apa alakja nagyobb és a gyermek az ő keze felé nyúlt, alátámasztottnak ítélte. A szakértői véleményt a másodfokú bíróság abban a kérdésben is irányadónak értékelte, hogy az anyával szembeni szorongás és gyermeki csalódottság oka a megváltozott anyai körülményekben keresendő, továbbá, hogy az anyai magatartás nem segítő abban a helyzetben, amikor a gyermek tanulási nehézségeit kell kezelni. Mindezekből a másodfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az anya nem megfelelően reagált a gyermek megkezdett iskolai tanulmányaival kapcsolatos nehézségeire, nem megfelelő módszert választott, az a gyermek számára nem segítség, csupán a gyermek kudarcélményét fokozza. Ez pedig a gyermek érdekeit semmiképp sem szolgálja. Az anyai magatartással ellentétben a gyermek problémáit szeretetteljes, türelmes,

logopédiai ellátással lehet csak orvosolni. Ezen utóbbi módszer pedig az apai nevelést és gondozást indokolja.

Annak a ténynek, hogy az alperesnél a gyermek nevelésének objektív feltételei kedvezőbbek mint a felperesnél, a másodfokú bíróság jelentőséget nem tulajdonított, mert a gyermek számára a fizikai szükségleten túl a lelki és érzelmi szükségletek biztosítása éppúgy fontos, hiszen elsősorban az utóbbiak határozzák meg a gyermek személyiségfejlődését. Ez az apai környezetben az anyai környezetnél kedvezőbb feltételek mellett biztosított.

Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság a Csjt. 18. § (3) bekezdése a 72/A. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdésének alkalmazásával megváltoztatta és a gyermek anyai elhelyezését megváltoztatva őt a felperesi apánál helyezte. el.

A jogerős ítélet ellen annak hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyása érdekében az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. Jogszabálysértésként a Csjt. 18. § (3) bekezdését, továbbá az elsőfokú bíróság mérlegelésének a másodfokú bíróság általi indokolatlan és törvénysértő felülmérlegelését (BH 2006/12/403.) jelölte meg.

Felülvizsgálati kérelmének a részletes indokai között az alperes kiemelte, hogy azt a tényt, miszerint a felperes az anyai elhelyezésre vonatkozó bírói egyezség jogerős jóváhagyását követő három hónap múlva már előterjesztette a gyermekelhelyezés megváltoztatására irányuló keresetét, holott a felperes az alperessel a család felbomlásában való esetleges alperesi felelősség ismeretében kötötte meg az egyezséget nem lehet figyelmen kívül hagyni. Ilyen körülmények között az anyai „felróható” magatartás az elhelyezés megváltoztatását nem alapozza meg. Ami pedig az egyezség megkötését követő körülményváltozásokat illeti, a felperes nem bizonyította azt az állítását, hogy a gyermek életkörülményei az anya új párkapcsolatának létesítésével kedvezőtlenül változtak. A tárgyi feltételek ugyanis sokkal jobbak mint az egyezség megkötésekor időben voltak. Az anyai környezetben a gyermek kiegyensúlyozott harmonikus családban él. Kétségtelen, hogy az anya - különösen a tanulmányok folytatásával kapcsolatban - a gyermekkel szemben követelményeket támaszt és a felperes nevelési elveihez, nevelési gyakorlatához képest az anya szigorúbb, ez azonban nem körülményváltozás, vagy anyai magatartásváltozás, hanem a bizonyos szigorúság, a rend és a következetesség, amelyeket az alperes szükségesnek tart, az anya nevelési módszerének mindig is, az egyezség megkötésekor is sajátossága volt.

Az elsőfokú bíróság az összes körülmény együttes mérlegelése során megfelelő jelentőséget tulajdonított annak, hogy az apa a gyermek

gondviselését, nevelését csak az édesanyja vagy más családtagja segítségével lenne képes ellátni és az elsőfokú bíróság felülmérlegelést nem indokoló módon foglalt állást abban a kérdésben is, hogy nem nyert bizonyítást, miszerint a gyermek feszültségeit kifejezetten az anyai bántalmazás vagy az anya élettársának magatartása idézte volna elő. Az anyai szigorú gyakorlati élethelyzetben vizsgálva megállapítható ennek pozitív hatása, hiszen a gyermek mind a tanulmányaiban, mind a sportban egyre jobban teljesít. A gyermek fejlődésének adatai nem a perben eljárt igazságügyi pszichológus szakértő véleményét, hanem az ambuláns kezelést ellátó szakorvosi véleményt támasztják alá, amely szerint a gyermek kötődése az édesanyjához stabil. Mindezekhez képest a felperes fellebbezése folytán a megalapozottan indokolt elsőfokú mérlegelési tevékenységet a másodfokú bíróság alaptalanul bírálta felül és nem az elsőfokú bíróság, hanem a másodfokú bíróság vont le a per adataiból a gyermek érdekében téves következtetést. Önmagában az a körülmény, hogy a felek eredetileg egyezséggel állapodtak meg a gyermek anyai elhelyezésében és nem a bíróság döntött ítéletével, nem jelentheti azt, hogy a gyermekelhelyezés az ítéleti döntéshez képest könnyebben változtatható meg. Elsődlegesen a szülők jogosultak a gyermeki érdeket megállapítani és a gyakorlati tapasztalatok, tehát a valóságos tények a másodfokú bíróság következtetésével ellentétben azt mutatják, hogy a szülők egyezsége a közös gyermek iskolás korában is a gyermeki érdekeknek megfelel.

Téves az a másodfokú bírósági megállapítás, hogy az anya a gyermekkel szemben az iskolai tanulással kapcsolatban nem megfelelő módszert választott, hiszen a gyermek az iskolában jól teljesít, szépen fejlődik, a sportban is megfelelően helytáll. Az alperes a felülvizsgálati kérelmében kétségbe vonta, hogy a másodfokú bíróság a családrajzból (abból, hogy a gyermek keze az apa felé nyúlt) az apához való többletkötődést megalapozó jelentőséget helyesen vont le.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint alapos.

Kétségtelen, hogy a bizonyítékok okszerű mérlegelésével megállapított tényállás a másodfokú bíróságot is köti (BH 2006/12/403.), ám a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság érdemi döntését, annak téves volta miatt akár azonos tényállás mellett is megváltoztathatja (Pp. 253. § (2) bekezdése, BH 2001/7/323-II.), sőt a másodfokú bíróságnak a Pp. 239. §-án keresztül alkalmazandó Pp. 206. § (1) bekezdése alapján akár részbizonyítás foganatosításával, akár anélkül a bizonyítékok téves elsőfokú mérlegelése esetén felülmérlegelési jogköre is van. E jogkör gyakorlásakor azonban a másodfokú bíróságot a Pp. 239. §-án

keresztül alkalmazandó Pp. 221. § (1) bekezdésében foglaltak - tehát a bizonyítékok megjelölése, azon körülmények megemlítése, amelyet a mérlegelésnél irányadónak vett, a bizonyítatlanság okainak megjelölése - éppúgy terhelik, mint a bizonyítékok mérlegelésére vonatkozó Pp. 206. §-ának a megtartási kötelezettsége. A felülmérlegelési tevékenységnek is a bizonyítékok okszerű, ellentmondástól és iratellenességtől mentes, továbbá összevetett és megindokolt értékelésén kell alapulnia.

A gyermeki érdek meghatározása olyan ténybeli és egyben jogi kérdés, amely vitathatatlanul mérlegelési körbe tartozik és a gyermek elhelyezését érintő ügyekben; mind a Csjt. 18. § (3) bekezdése, mind a 72/A. § (1) és (2) bekezdése alá tartozó ügyekben - tehát a gyermekelhelyezési és a gyermekelhelyezés megváltoztatása iránti ügyekben egyaránt - e gyermeki érdek az irányadó (Legfelsőbb Bíróság 17. számú Irányelve). Az pedig a Legfelsőbb Bíróságnak a gyermekelhelyezési ügyekkel kapcsolatos 17. számú Irányelvének a vezérfonala, hogy a gyermeki érdeket csak a gyermek életét érintő valamennyi tény és körülmény együttes, összevetett mérlegelésével lehet helyesen meghatározni. Ezt a mérlegelési szempontot a Legfelsőbb Bíróság több eseti döntése lényegi tartalmaként is hangsúlyozta.

A gyermek elhelyezését érintő ügyek fenti azonos sajátosságai mellett azonban a gyermekelhelyezési perek (Csjt. 72/A. § (1) bekezdése) és a gyermekelhelyezés megváltoztatása iránti perek (Csjt. 72/A. § (2) bekezdése és Csjt. 18. § (3) bekezdése) között lényegi különbségek is vannak. Míg a gyermek elhelyezése iránti perekben a bíróságot a döntésekor a gyermeki érdek meghatározásában előzmények nem kötik, a gyermekelhelyezés megváltoztatása iránti perekben a gyermeki érdek meghatározó szempontjaként - a Csjt. 72/A. § (2) bekezdésében illetőleg a 18. § (3) bekezdésében - maga a törvényalkotó írja elő a jogszerű állandóság követelményét (Legfelsőbb Bíróság 17. számú Irányelve és számos eseti döntése). Ahhoz, hogy a gyermekelhelyezés megváltoztatása iránti kereset sikerre vezessen, a gyermeki érdeknek a fenti jogszabályhelyekben foglalt elsődleges követelményével szemben kell megkívánnia az addigi környezetből történő kiemelését.

A Csjt. 18. § (3) bekezdése alkalmazásával lefolytatandó perekben pedig - mint a jelen eljárás is - a gyermekelhelyezés egyezséggel történő rendezése esetén - ha az egyezés szerinti elhelyezés megváltoztatását a felperes az egyezés jóváhagyásától számított két éven belül kéri - további védett jogi érdek a szülők megegyezésének a kellő megfontolása, a fiktív egyezségkötések meggátolása. Ezért a Csjt. 18. § (3) bekezdésében írt korlátozás még a Csjt. 69. § (2) bekezdésében foglalt feltételeknél is jelentősebb súlyú. Ez azonban nem a gyermeki érdek érvényesülésének a korlátozását jelenti, hiszen ezt az érdeket a legközvetlenebbül,

a legátfogóbban maguk az egyezséget kötő szülők tudják felmérni. A törvényi rendelkezés szerint is a gyermekelhelyezés tárgyában a bíróság csak a szülők megegyezésének a hiányában dönthet (Csjt. 72/A. § (1) bekezdése). Ha pedig a megegyezés netán jogszabályba ütközne, az azt jóváhagyó végzés megfellebbezhető, illetőleg ennek hiányában az egyezség - a Ptk. szabályainak megfelelő alkalmazásával - meg is támadható. A Csjt. 18. § (3) bekezdésében írt védett jogi érdekek közül tehát a gyermeki érdek feltétlen érvényesülése több okból is biztosított.

A fentiekben részletezett eljárásjogi és anyagi jogi rendelkezéseket a felülvizsgálattal támadott jogerős ítéletre vetítve, a Legfelsőbb Bíróság mindenekelőtt azt emeli ki, hogy a másodfokú bíróság a gyermeknek az anyai környezetből való kiemelését elsősorban a kiskorú gyermek nevelése szempontjából az anyáénál - a perben foganatosított pszichológiai szakvélemény szerinti - kedvezőbb felperesi személyiségjegyek, a közös gyermek számára csalódottságot okozó anyai szigor, a gyermekkel szemben elvárásokat is támasztó következetes nevelési elvek és gyakorlat miatt ítélte a gyermek érdekében állónak. Sőt azt is megjegyezte, hogy a felek korábbi egyezsége miatt az elsőfokú bíróság a gyermekelhelyezésnél irányadó szempontokat nem vizsgálta és ehhez képest az elhelyezés alapjául szolgáló körülményekben bekövetkezett változások feltárása nehézséget jelentett. Csakhogy a gyermekelhelyezés megváltoztatása iránti perekben - az elsőfokú bíróság jogszerű álláspontja szerint - nem a gyermekelhelyezésnél irányadó szempontok a vizsgálandóak, hanem azt kell mérlegelni, vajon a konkrét gyermeki érdek, a szülők megállapodásától eltérően valóban megkívánja-e az addigi elhelyezéséből való kiemelését (BH 1997/11/537.).

Ami pedig a felperes apa kedvezőbb személyiségjegyeit, az anyai szigort, valamint a házasság felbontásában való esetleges anyai felelősséget illeti, mindezek a tények és körülmények már az egyezség megkötésekor is ugyanúgy fennállottak, mint a jelen per elbírálásakor, és a szülők, akik a gyermekük sorsáért felelősek és arról dönteni elsődlegesen jogosultak, mégis úgy ítélték meg, hogy a gyermekük kedvezőbb fejlődése az alperes anyai elhelyezése mellett biztosítható. A másodfokú bíróság által ügydöntőnek tekintett szempontok tehát a Csjt. 69. § (2) bekezdésében és a 18. § (3) bekezdésében írt többes és együttesen megkívánt feltételek közül a gyermekelhelyezés alapjául szolgált körülményekbeni változásokat nem valósítják meg. Az alperes új társkapcsolatának sem lehet eleve a gyermekelhelyezés alapjául szolgáló körülményekben történt negatív változást megvalósító jelentőséget tulajdonítani (BH 2001/6/280.). Az alperes által kialakított új család jó körülmények között, harmonikus légkörben él és az alperes élettársa illetőleg az élettárs édesapja a gyermek gondviselésében az anyai irányításnak megfelelően, annak kontrollja alatt vesz

részt. Ezért annak, hogy a gyermek az apa élettársát az anya élettársánál jobban kedveli, a bizonyítékok összességében való értékelésénél (Pp. 206. §) jelentős szerepe nincsen. (Az anyai irányításnak, nevelési módszernek az irányadó törvényhely szerinti helyes értékelésére a Legfelsőbb Bíróság már a fentiekben kitért.)

Mindezeknek megfelelően a bizonyítékokból az elsőfokú bíróság által levont jogi következtetés megváltoztatására - a helyes jogszabályhely felhívása mellett is téves másodfokú jogértelmezéssel szemben - a kiegészült peradatok sem alkalmasak.

Kétségtelen, hogy a gyermeknek az anyai környezetben való hátrányos lelki fejlődését, illetőleg az anyai nevelésnek az iskoláskorú gyermekre való érdekveszélyeztető hatását és a gyermek fokozott apai kötődését a perben foganatosított igazságügyi pszichológiai szakvélemény állapította meg, de a szakértői vélemény - bár fontos bizonyítási eszköz - éppúgy a bizonyítékok összevetett mérlegelése alá esik mint más bizonyíték. Az adott esetben a szakvélemény értékelésekor így nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a szülők házasságának a felbontását követően még csak három hónap telt el, amikor a felperes a jelen pert megindította. Ezalatt a kiskorú gyermek a család felbomlásának a tényét a szülei házasságának a felbontását érzelmileg még csak fel sem dolgozhatta, miközben a perrel választási kényszerhelyzetbe került. Miként azt a perben eljáró igazságügyi pszichológus szakértő is megállapította az apai környezet „elhagyása” büntudati szorongást és lojalitás konfliktust okozott a gyermeknél, de nyilván ugyanez lenne a helyzet az alperessel kapcsolatban is az anyai környezet elhagyása, vagyis az alperesi elhelyezésből történt kiemelése esetén. Az elvált szülők gyermeke az egyik szülője mindennapi jelenlétét nélkülözni kényszerül. Azt a tényt azonban, hogy a család felbomlásáért melyik szülő a felelős vagy melyik szülőt terheli a nagyobb felelősség, és e nagyobb felelősség következményeit a helyes elsőfokú mérlegelésnek megfelelően a szülők az egyezség megkötésekor maguk értékelhették és vethették azt össze a gyermeki érdek szempontjából egyebekben jelentős tényezőkkel. Ezért, bár a szakértői vélemény és annak kiegészítései aggálytalan voltát a másodfokú bíróság a Pp. 221. § (1) bekezdésében írt kíváncsolomnak megfelelően megindokolta, de a Pp. 206. §-ában megkövetelt, a bizonyítékok összességében történő értékelésével szemben annak ügydöntő jelentőséget tévesen, a per egyéb adataitól elvonatkoztatva tulajdonított. A gyermeki érdek meghatározása nem a szakértő, hanem a bíróság döntési kompetenciájába tartozik. Ezt viszont a bizonyítékok okszerű, logikai hibától és iratellenességtől mentes mérlegelésével megállapított tényállásából levont jogi következtetésével a kifejtetteknek megfelelően - az irányadó jogi rendelkezésekhez igazodva - az elsőfokú bíróság tette meg helyesen. E szerint a gyermek anyai elhelyezésére vonatkozó egyezség megváltoztatásával a gyermek apánál történő elhelyezésének a Csjt. 72/A. § (2)

bekezdésében és a 18. § (3) bekezdésében írt feltételei nem állanak fenn. Az ettől eltérő jogi következtetésre a másodfokú bíróság az említett anyagi jogi rendelkezések téves értelmezésével-alkalmazásával és az elsőfokú bíróság vonatkozó mérlegelésének indokolatlan, mert megalapozatlan hiszen nem az irányadó jogszabályi rendelkezések megtartásával történt felülmérlegelésével jutott. Mindezt az a tény is alátámasztja, hogy a felperes az őt terhelő gyermektartásdíj fizetési kötelezettségének nem tett eleget, amellyel a gyermeki érdeket súlyosan sértő felelőtlenségét tanúsította, továbbá, hogy a felperes tanúvallomás szerint a közös gyermek gondviselésére-nevelésére önállóan nem, csak segítséggel képes. Ezzel szemben önmagában abból, hogy a gyermek olvasási képessége tekintetében az anya nem a szakértő, hanem a tanárok véleményét fogadta el, az ő felelőtlenségére még megalapozott következtetés nem vonható.

A kifejtetteknek megfelelően a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján a másodfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

Az állam által előlegezett költség és a le nem rótt fellebbezési valamint felülvizsgálati illeték viseléséről a Legfelsőbb Bíróság a 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése alapján, a felperes pártfogó ügyvédjének munkadíja viselésének a kötelezettségéről a Pp. 87. § (2) bekezdése illetőleg a 2003. évi LXXX. törvény 11. § (2) bekezdése alkalmazásával határozott. Az alperes felülvizsgálati eljárási költségeinek megfizetésére a felperes a Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles.

Budapest, 2011. június 14.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró.

A kiadmány hitelül: tisztviselő